

Beskrifning till kartan öfver

Dennewitz-grufvan

å

Gellivare-Malmberg

inom Gellivare socken af Norrbottens län.

Belägenhet.

Dennewitz-grufvan är belägen på östra sluttningen af den s. k. Kaptenshöjden tätt invid järnvägsspåret Malmberget - Tingvalls-kulle. Afståndet från Malmbergets station till grufvan är utefter järnvägsspåret Malmberget - Tingvalls-kulle omkring 3,2 km. I fortsättning af järnvägen Gellivare - Koskullskulle är afståndet från Koskullskulle järnvägsstation till Hvitåforsksjen, der-Dennewitz-malmen numera utlastas, omkring 1 km.

Historik.

Dennewitz-malmerna äro till antalet tre nämligen Norra Dennewitz-, Östra Dennewitz- och Södra Alliancen-malmerna, hvilka äro skilda från hvarandra genom partier af ofyndigt berg. De hafva samtliga varit täckta af lösa jordlager, hvilka i synnerhet väster om järnvägen till Tingvalls-Kulle äro af stor mäktighet. Malmerna äro upptäckta med hjälp af grufkompassen och undersökta med magnetometer första gången år 1892. Oaktadt malmerna sålunda länge varit kända, börjades ej egentlig grufbrytning förrän år 1905.

Redan i öljande år hade skärning och, sedan densamma inkommit i fast berg, ort påbörjats i Norra Dennewitz-malmens södra del på 190 m. afv., hufvudsakligen i afsikt att afleda en öfver malmen flytande bäck.

Den 4 December 1905 angreps Norra Dennewitz-malmen och påbörjades utbrytningen af en lägre dagpall af i genomsnitt 7 m. höjd, eller från dagytan till c:a 190 m. allm. afv. Berget från denna pall uppfordrades i en i malmens norra spets uppförd lafve och forslades därifrån till en utmed ett stickspår från Tingvalls-Kulle-järnvägen anlagd lastkaj.

Under år 1906 fortsattes uttagandet af den första dagpallen i Norra Dennewitz-grufvan, hvarjente en skärning drefs i jord och

berg till Södra Alliancen-malmen för uttagande af en dagpall in- till c:a 190 m. afvägning. Brytningen i Södra Alliancen började i November nämde år. För tillgodogörande af ännu en dagpall på- börjades på 206 m. afv. en skärning , från hvilken stoll skulle drifvas till malmerna. Under slutet af år 1906 påbörjades aftäc- andet af hällen i Östra Dennewitzmalmen i och för utsättande af en sänkning i denna malm , från hvilken dels ort skulle drifvas mot ofvannämnda skärning å 206 m. afvägning dels dagpall tillredas i malmen. Öster om skärningen påbörjades anläggandet af en hori- sontalbana för lokomotivtransport till en blifvande bromsbana för malmens utfrakt till Hvitåfors fastkaj. Den å 190 m. afvägning drifna orten fortdrefs under året i afsikt att tvära malmen väster om järnvägen.

Under år 1907 utbrötes dagpallarne i Norra Dennewitz och Södra Alliancen till 190 m. afv. , hvarefter renbrytning af hängväggar- ne och de inom malmerna anstående gråbergspartierna utfördes. I Östra Dennewitz anlades i liggandet en donlägig uppforderingsbana hvarjämte tillredning af dagpall där påbörjades. Den på 206 m. afv. påbörjade skärningen fortsattes under året och anlades stoll som måste bockas på grund af det lossniga berget. Derjämte fär- digbyggdes utfraktsbanorna till Hvitåforskajen.

År 1908 fortdrefs sänkningen i Östra Dennewitz till 206 m. afv. , hvarefter ort utsattes för att möta den från dagen påbörjade stol- len. Samtidigt härmed öppnades äfven den första pallen i Östra Den- newitz dagen till c:a 201 m. afv.

På grund af malmens flacka fältstupning kunde man ej , såsom ur- sprungligen var tänkt , uttaga pallen till stollens nivå , emedan då allt för mycket gråberg ur liggande väggen och i malmen före- kommande granitpartier måst medtagas.

Stollen framdrefs under året i västlig riktning. Orten å 190 m. afv. fortsattes väster om järnvägen i sydlig riktning , genomslag gjordes och bortschaktning af de malmen täckande jordlagren påbör- jades. Samtidigt pågick äfven blottandet af Östra Dennewitz-mal- mens fortsättning åt sydväst. All bortschaktad jord upplades i en bank öster om grufvorna å liggande väggen, på hvilken järnvägen till Tingvallskulle , som nu går dels öfver dels i hängandet af Norra Dennewitz-malmen , kommer att förläggas.

År 1909 pågick malmbrytning endast i Östra Dennewitz-grufvan. Mellan stollen och orten från Östra Dennewitz-sänket vanns genom-

slag under förra hälften af året , hvarefter stollen fortdrefs i västlig riktning. Under året indrefs äfven från stollen en grenort , i hvilken två fickor anordnades för malmens utfrakt genom Dennewitz-stollen.

Äfven under tiden Jan. - Aug. 1910 har malmbrytning pågått endast i Östra Dennewitz-grufvan , hvars pall fortdrifs åt sydväst. Stollen har fortsatts i västlig riktning tills den påträffat Norra Dennewitz-malmens liggande vägg , och har sedan följt denna ett stycke , hvarefter stigort i och öppnande af ny dagpall drifs till genomslag med botten af 190 m. afv. Under året har äfven påbörjats en ort i riktning mot Södra Alliancen.

Fyndighetens geologi.

Den i trakten ~~xxxxxxx~~ omkring de tre Dennewitz-malmerna på-
dande bergarten är en ljusröd syenitgranulit , hvilken i söder begränsas af ett ganska stort syenitporfyrmassiv.

Malmerna åtföljas af en mängd granitgångar , hvilka antagligen i hög grad till deras komplicerade förekomstsätt. Syenitgranuliten är delvis , i synnerhet i Södra Alliancens södra gaffel, omvandlad till en breccia af för Malmberget mycket typiskt utseende , i tvärsektion visande brecciabildning , men i ett plan vinkelrätt deremot mera lineär struktur. Emellan Norra och Östra Dennewitz-malmerna uppträder en bergart , hvilken på kartan inlagts såsom gneiss. Det är en grå, finskiktad bergart med typisk gneissstruktur , men dess ursprung anses af A. G. Högbom eruptiv och har han gifvit den namnet 'metabasit', därmed angifvande dess släktskap med grönstenarne.

Malmerna äro rena svartmalmer med hög järnhalt (65 - 68 %) och relativt låg fosforhalt , i genomsnitt ej öfver 0,40 % P.

De synas hafva synnerligen flack såväl sido- som fältstupning och skilja sig derutinnan från de flesta af Malmbergets öfriga malmer. Möjligt är att de inom fältet förekommande graniterna äro en härtill bidragande omständighet.

De tre malmerna äro såsom af kartan framgår i olika hög grad uppblandade med partier af ofyndigt berg. Sålunda är Norra Dennewitz-malmen så godt som fri från gråbergsinblandning , Södra Alliancen-malmen tämligen fri därifrån , under det att Östra Dennewitz-malmen är tätt genomdragen af mer eller mindre mäktiga granitgångar. Detta förhållande inverkar naturligtvis i hög grad på malmprocenten inom de skilda fyndigheterna och utgör förklaringen

till det fallande värdet på densamma under den period af grufarbetet denna beskrifning omfattar.

Malmens sammansättning framgår af följ. analyser å skrädd malm under 1908.

	G	GD	D
Tons	5.919.9	38.933.8	28.385.7
Järnoxidul	0.35	0.30	0.32
Järnoxidoxidul	93.18	90.31	85.35
Järnoxid	0.04	0.27	0.29
Manganoxidul	0.10	0.11	0.12
Kalk	1.21	1.87	4.40
Talk	1.34	1.35	1.78
Lerjord	1.09	1.00	0.76
Kiselsyra	2.40	2.49	3.40
Titansyra	0.20	0.58	0.37
Fosforsyra	0.23	1.11	2.88
Svafvel	0.13	0.07	0.04
Summa	100.27	99.81	99.71
Järn	67.77	88.03	60.25
Fosfor	0.100	0.486	1.257

Malmerna sorteras efter fosforhalt i G - och D - malm.

Affrakt.

Malmen , som till största delen exporteras , utfraktas genom Dennewitz-stollen med ett bensinlokomotiv till en rutschbana , på hvilken malmvagnarna bromsas ned till Hvitåforsskajen , hvarest malmen delastas i järnvägsvagnar.

Brytningsstatistik.

Under åren 1905 - 1909 hafva följande kvantiteter malm och berg brutits i grufvorna:

Bruten bergmassa tons

	Malm				Varp och ofynd. berg		
	Kvalitet				Varp	Gråberg	
						Inom fynd.	Summa bergn.
	G	GD	D	Summa		Extra	
1905		2258.1		2258.1		42.0	2300.1
1906	5919.9	36933.8	38385.7	71239.4	1210.0	1597.3	476026.4
1907	5199.2	33340.3	3617.4	47157.2	6309.1	4604.6	7687.565738.4
1908		22029.9	20.4	22050.3	7556.2	1274.0	15487.448387.9
1909	1041.7	21538.7		22580.4	11745.3	424.2	15541.050290.9

Malmprocent

	Inom Fyndigheten	Total
1905		98,1
1906	96,3	93,8
1907	81,5	72,0
1908	74,5	49,8
1909	65,0	44,9

Malmberget d. 15 Sept. 1910.

Ragnar Stahre,

Behörig grufmätare enl. Kungl. Komm. Koll. Beslut d. 12 Mars 1910.